

MEMORIAL
Generał Marii Wittek

A. Rajewska oprac. t. 2014

adres 87-860

op. kraj. - pom.

Witek

brak mt. i zbl

215P

1. kop. sier.

MARKOWSKA od 1948
Albira

zd. 62yobitowska

1525/45K

SPIS ZAWARTOŚCI
TECZKI

1525/118U LUP

MARKOUSKA Albina

z d. Szafarowej

I./1. Relacja

✓ K.2.S.1-4

I./2. Dokumenty (sensu stricto) dotyczące relatora

I./3. Inne materiały dokumentacyjne dotyczące relatora

✓ K.3.S.1-6

II. Materiały uzupełniające relację

III./1. Materiały dotyczące rodziny relatora

III./2. Materiały dotyczące ogólnie okresu sprzed 1939 r.

III./3. Materiały dotyczące ogólnie okresu okupacji (1939-1945)

III./4. Materiały dotyczące ogólnie okresu po 1945

III./5. Inne ...

IV. Korespondencja

✓ K.2.S.3

V. Nazwiskowe karty informacyjne

VI. Fotografie

I/1 Relacja

Relacja Markarskiej Albinę z d. Śródfovska
Wypełniona własnoręcznie według schematu relacji o wojennej służbie Kombatantów
z lat 1939-1945. Zapisane z datą 10 VI 1999r.

złoty oryg. k. z. s. 1-4

mot. użyp. od J. Krolikowskiej
14.11.2000
D/1/1

14/28

**Schemat relacji o wojennej służbie kobiet-żołnierzy
W I i II Armii Wojska Polskiego
w latach 1939-1945**

Relację można sporządzić również w sposób opisowy uwzględniając punkty schematu ale nie rozdzielając opisu na poszczególne punkty.

I. DANE OSOBOWE

1. Nazwisko (także panięskie z datą zmiany), imiona

Markowska Albina z d. Seydłowska

2. Data i miejsce urodzenia (w przypadku wsi podać powiat)

26 Kwietnia 1922 r. Łuck woj. Wołyńskie

3. Imiona rodziców, nazwisko panięskie matki, dane o ich pracy zawodowej i społecznej

Jan. Genowefa z d. Wolska

4. Obecny adres składającej relację, nr telefonu

Markowska Albina
87-860 Chodzież

II. DANE ŚRODOWISKOWE

1. Wykształcenie (nazwy szkół i lata ich ukończenia)

szkołę podstwową nr 7 2-letnią zawodową
1937

2. Miejsce zamieszkania przed 1939 rokiem

m. Łuck ul. ulanów krechowieckich 21
woj. Wołyńskie

3. Czym zajmowała się przed 1939 rokiem (nauka, praca-jaka?)

wychowałam się, od 1937 byłam w domu z rodzicami

4. Przynależność do ZHP, PCK, PWK, ZMW, Sodalicia Mariańska

do P.C.K.

III. UDZIAŁ W KAMPANII WRZEŚNIOWEJ 1939 ROKU

Przydział, funkcja, służba wojskowa lub udział w obronie cywilnej, służba sanitarna

IV. DANE Z OKRESU LAT 1939-1945

Nauka, praca, udział w konspiracji (jakiej?)

1/1/2

W 1940 r. praca na regulacji. W 1942 już u mnie coś przydarło się, Kuchari
do 1944 styczeń
ta 44 socjalizm

1. Kiedy i w jakich okolicznościach znalazła się w ZSRR? (wywiezienie, aresztowanie, ewakuacja, miejsce pobytu – charakter pracy)

- Dzięki dobrym sąsiadom żydowskim, mieszkaliśmy w piętrowym mieszkaniu w moim wczasowym domu - to była Golska, a obecnie Ukraina. Nasze to znaczy moich rodziców i mój majątek dorobek całego życia został tam i do dziś mieszka tam ukraińczyk.

2. Moja droga do wojska polskiego (mobilizacja - podać przez kogo zmobilizowana i kiedy, zaciąg ochotniczy)

pośrodek czerwca 1944 r. zostałam zmobilizowana przez „Wojskomał” w Lucku

3. Data rozpoczęcia służby w wojsku i data zdemobilizowania

Miesiąc 1944, zdemobilizowana listopad 1945

4. Nazwy kolejnych jednostek, w których odbywała służbę wojskową

2-gi zapasowy Pułk Łączności
6-ty pułk przesłany w Bydgoszcz

5. Jakie wykonywała zadania i jakie zajmowała stanowiska lub funkcje w wojsku

Domodes drugimi 1 Komp. 1 pluton „Bodo” telegraf. 2-gi p. Łączności w 6 p.p. w Bydgoszcz st. piosen. żyw. nosiarki.

6. Jakie przeszła przeszkolenie w wojsku (szkoły, kursy, itp.)

Kurs łączności telegraf „Bodo” w 2 gim. pułku Łączności w Lewkowie k. Żytnowa.

7. W jakich bitwach brała udział (miejsce, data, odniesione rany i kontuzje, gdzie i kiedy?)

Kontuzjowana w Rówiszczach, podczas bombardowania.

8. Stopień wojskowy w chwili demobilizacji (data ostatniego awansu)

Kaprał w chwili demobilizacji, awans starszy kaprał 1987r
na sierżanta 1998r

9. Odznaczenia bojowe, państwowe i społeczne

1 Bronzowym medalem za udział w 3 medalem 4 za zasługi dla woj. śląskiego 5 medalem
Złotym na Walkach o Berlin 2 medalem 3 złoty odznak 4 brązowy 40 leciej Polskiej
Pole Chwały 1 Wolności 6 Krzyżem Kawalerskim 7 Orderu Odwagi Polskiej 8 Orderu
Odrodzenia Polski 9 Orderu Srebrnego Gwiazdy 10 Orderu Srebrnego Księcia

V. ŻYCIORYS POWOJENNY

1. Dalsze kształcenie się. Warunki rodzinne. Praca zawodowa i działalność społeczna. Wpływ służby wojskowej na życie powojenne. (Jest bardzo pożądane nadsyłanie oddzielnych wspomnień przedstawiających losy wojenne i powojenne)

Go zdemobilizowaniu wróciłam do rodziców. Jestem jedyną córką, rodzice byli z nami zostali. No i zostali. Tatus' mój był ranny w 18 1918r, Materyj pod Warszawą, no i po wyrokiem emalera się na Kresach w Lucku. Ewakuowali się w 1944r w listopadzie do Łanowic. 1945r na Kujawy. Ciągłe prace społeczne, selbranki, D. W. w celiach, w 1950r na Kujawach. 25 lat wopress Z BOWID w Chodzieży, radny gminy, radny w radzie Powiatowej a następnie Wojewódzkiej. Preres Z. J. W. 1950r, obecnie członek Zarządu Z. J. W. Było b. ciężko po wojnie od mamy się dorabiać, nikt nie pomagał. Nijako się pracowało, ale nie marne. Taki los nasz Kresowiaków.

2. Z jakimi trudnościami życiowymi borykała się bezpośrednio po wyjściu z wojska, czy korzystała z pomocy władz państwowych czy społecznych?

Było bardzo ciężko, nikt się nie interesował mamą, i z żadnej pomocy nie korzystałam jeszcze innym pomagalam. Bydąc więcej zmięszana pracą społeczną miałam możliwość, no o mamie nikt się nie ratował

3. Obecne źródło utrzymania (emerytura, renta z ogólnego stanu zdrowia, renta inwalidy wojennego, renta rolna, renta wdowia, proszę uwzględnić grupy inwalidztwa)

III gr. Renta inwalidy wojennego i emerytura rolna od 12 lat wdowa!

4. Obecny stan zdrowia

Cóż można powiedzieć. 77 lat przeżyłam w takim ciężkim czasie. Stale obkopywać się wojnie dorabiał, ale dzięki Bogu żyje zdrowie mamie, ale żyje! i pracuje społecznie

5. Z jakiego rodzaju pomocy, służby zdrowia korzystała ?

2 razy byłam w sanatorium. Z operacji mięśnia. Leczę się w ośrodku zdrowia w Chodczu.

6. Czy była represjonowana po wojnie (sama autorka lub jej rodzina, aresztowania, śledztwo, okoliczności, data i miejsce)

7. Krótka charakterystyka najbliższej rodziny, jej losy wojenne, a także szczególniejsze sytuacje życiowe rodziców, rodzeństwa, męża, dzieci – ich wykształcenie, zawody, zajmowane stanowiska.

Rodzice repatriowali ją w wojsku. 1949 mój tatuś zmarł. zastąpiam z mamą. żadnego oddeństwa nie miałam. 1948r wysłam zamiesz. 1949 pierwszy syn elwira. 1952 syn elwira. Bonifacy, mój mąż rolnik. przerysujemy ze sobą 38 lat zm. 1987r. obecny gospodny syn elwira z żoną. Józef mieszka teraz u syna mamy i swojej mieszkanie. on swoje mieszkanie ma w Włocławku. ukochany w Akademii w Poznaniu. obecny mieszka w Włocławku pracuje. żona i córka też pracuje. choć stale coś dolega bo i lato się ma. odle więcej pracy społeczeń. jestem członkinią Z. J. W. w Włocławku w zarządzie, jolki Chodczu zinspekta Kumbalantów.

Pożądane załączenie :

- dokumentów, wspomnień i fotografii dotyczących okresów przedwojennego, kampanii wrześniowej oraz okresu wojennego
- wykazu książek i artykułów, w których wzmiankuje się o służbie wojskowej autorki relacji i o jej formacji
- bardzo prosimy o podawanie , na nadsyłanych fotografiach, daty, nazwy jednostki, miejsca oraz w miarę możliwości imion i nazwisk osób tam uwiecznionych.

w Krasnym Łodzi z 1944r. Kolejanki Gienia Witkowska Lusia Gmiska
2-gi zap. piśm. z operacji i jolki w Smolku.

Czytelny podpis

Mankowska Albina

Data 10.VI.1999r.

Przepraszam za moje
Piśmo. Tak piszę teraz po chorobie ze sama nieprecyzyjnie
nie

I/3 Inne materiały dokumentacyjne dotyczące otokę rebotare

Ankieta opracowana przez Józef Królikowski z W-ry w 1967r. (21 stron)
w celu poznania losów kombatantów po wojnie.

Ankieta uzupełniona przez Marię Aibler z d. Szafarzewa, b.d. podpisu

mskopiś oryg. k. 3. s. 1-6

Irena Królikowska
Warszawa 10, ul. Sempołowskiej 3 m.25.

Warszawa, dnia .....1967r.

A N K I E T A

Zamierzam napisać pracę o losach kombatantek po wojnie. Jako jedna spośród Was, pragnę poznać historię Waszego życia, która pomoże mi zbadać wpływ służby wojskowej kobiet na ich późniejszą pozycję w społeczeństwie i rodzinie. Proszę więc uprzejmie o szczerą odpowiedź na postawione niżej pytania, ewentualnie dołączenie na osobnej kartce swego życiorysu. Jeżeli pragniecie pozostać nieznaną, ankiety można nie podpisywać lub podać tylko wybrany pseudonim. Mile widziane wszelkie zdjęcia, które po wykorzystaniu, na życzenie adresatki, mogą być zwrócone.

Z góry dziękuję za współpracę.

1. Po demobilizacji osiedliłeś się: / odpowiednie podkreśl /
- w mieście stołecznym,
  - w mieście wojewódzkim,
  - w mieście powiatowym,
  - w małym miasteczku,
  - na wsi.
  - w osiedlu.

Dlaczego:

✓ Rodzice byli osiedleńcami na wsi, a ja jako jedyna córka razem z mamą zamieszkałam

2. Opisz pokrótce warunki, w jakich odbywał się Twój start życiowy po zdemobilizowaniu:

✓ Po zdemobilizowaniu od moich rodziców zamieszkałam na wsi, razem z mamą i siostrą. Stałyśmy się pracownikami razem z rodzicami w gospodarstwie. W sierpniu 1949 r. rozpoczęłam pracę i tak pracuję do dziś do dzisiaj.

3. Start ten wydatnie ukatwiła Ci : rodzina,
przyjaciele,
państwo,
społeczeństwo,
instytucje społeczne,
radziłaś sobie całkowicie samodzielnie. /odpowiednie podkreśl/

4. Czy rozpoczęłaś naukę po zdemobilizowaniu:
tak,
nie.
Jeżeli tak, to dlaczego uważałaś to za konieczne:

5. Rozpoczęłaś naukę - dokończanie się:
- już w roku 1945,
- kilka lat później, /kiedy/
- kilkanaście lat później,
- wcale nie uczyłaś się.

6. Jeśli rozpoczęłaś naukę, to czy:
- ukończyłaś szkołę podstawową,
- " " zawodową,
- " " średnią ogólnokształcącą,
- " " zawodową,
- wyższą.

7. Co zdecydowało o takim wyborze:
9 klas ukończyłam 1938r.

Jeżeli przerwałaś naukę, to podaj przyczyny tej decyzji / ile klas ukończyłaś:

8. Podaj zawód, w jakim pracujesz:

a/ Ile zarabiasz / jakie masz gospodarstwo/ : pracuję w gospodarstwie rolnym, 7 ha, buduję się, mam jak myślenie czasy warunki, bardzo etc. posiadam 1 p. kuchnię t.j. w budynku inwentarskim nawet śmietnik nie posiadam prawdopodobnie dopiero w 70r będzie mi wystę planem elektryfikacji.

b/ Jakie posiadasz mieszkanie:

c/ Czy posiadasz: Telefon,
radio,
telewizor,
adapter,
pralkę,
lodówkę,
odkurzacz,
inne;

9. Czy lubisz swoją pracę: tak,
nie.

Dlaczego tak jest?

✓ Lubię mies po frontowych parapetach
mam na wsi spokoj, a tego mi najmiej
potrzeba

10. Czy fakt, że byłeś żołnierzem:

- ułatwił Ci - załatwianie spraw osobistych w urzędach,
- otrzymanie pracy,
- dostanie się do szkoły,
- otrzymanie mieszkania,
- awans w pracy,
- nie miał żadnego wpływu,
- utrudniał,
- nie przyznawałaś się do tego.

Podaj ciekawsze przykłady ilustrujące powyższą odpowiedź:

✓ Jako Komfaktantka zawsze w urzędach
załatwiam jestem pomysłowa.
Choćby dlatego że w czasie pomysłowości
mnie jak wójtów z frontu w mundurze.

11. Czy służba wojskowa wyrobiła w Tobie:

- <u>poczucie własnej godności:</u>	<u>Tak,</u>	nie.
- odwagę:	tak,	nie.
- wytrwałość w dążeniu do celu:	<u>tak,</u>	nie.

Czy możesz poprzeć to jakimiś przykładami:

✓ Tak jak w wojsku tak i obecnie
jestem dumna ze mogłam dołożyć
coś do myślenia swym ojczyźnie
i każdej sprawie jestem uparta
i do celu muszę dojść.

12. Czy jesteś zadowolona ze swych osiągnięć: - osobistych tak, nie.
 - zawodowych tak, nie.
 - społecznych tak, nie.
 - naukowych tak, nie.
 - małżeńskich tak, nie.
 - towarzyskich tak, nie.

13. Czy utrzymujesz więź z kombatantkami :
 Tak, nie.

Dlaczego: Bardzo bym chciała odnaleźć swoje koleżanki poszukiwaliśmy przez 2 b.m.d. ale bez celome. Byłam w szpitalu tak ze zdemobilizowane one z Putku a ja zgodziliśmy z szpitalu do szpitalu i dlatego nie o sobie nie mówię a tak dym bardzo chciała je zobaczyć.

14. Opisz swoje osiągnięcia w pracy:
 pracuję w gospodarstwie choć trochę odnośnie mocno nadzwyczajnie moją. Łonajduję masę czasu na pracę społeczną, sekretar K.P.W. wiceprezes L. b. O. W. id. członk Rady Kołbel przy J. R. w. masę innych funkcji jestem bardzo lubię pracę społeczną na terenie

15. Napisz, kiedy wyszłaś za mąż, czy małżeństwo jest udane, ile masz dzieci, w jakim wieku:

byłam w wojsku byłam miesiąc. 1945 owdowiałam bardzo tuż przed 1948 myślałam powrócić zamieszkałam w warunkach materialnie nie mam za dobre ale uważam małżeństwo za udane mam dwóch synów pierwszy 1949 r i drugi 1952 r. jedno kombatantki

16. Podaj, gdzie uczą się /uczyły się / Twoje dzieci:

pierwszy syn w tym roku Konary Liceum pedagogiczne w Brodnicy. drugi uczeszcza do S.P.R. w Kaliskach

- Jak kierowałaś ich losami:

Stawry b. zdolny chciał pracować jako pedagog mimo trudności brak miejsc, ale fak dla niego znalazło się miejsce może dlatego ze matka kombatantki

- Czy nie zawiodły pokładanych w nich nadziei:

ten młodszy lubi miesz i pracuje emigracyjnie ze wszy mię uczeszcza do S.P.R.

Warunki dobre się urosz a i kłopotliwy z mychowaniem nie mieszam i nie mam.

17. Czy Twoja rodzina szczyli się tym, że byłeś żołnierzem:

- tak, bardzo,
- tak,
- jest obojętna,
- nie.

Zilustruj to przykładami:

✓ mąż i dzieci przy na każdej okazji przedstawiają mi nie tylko przykładem, ale mamą, dobrego żołnierza, bo tak jak na froncie, tak i w domu daje sobie radę.

18. Czy swoją przeszłość żołnierską wspominasz z przyjemnością, czy z niechęcią?

z wielką przyjemnością wspominałem te czasy

Dlaczego tak jest:

✓ Jestem zadowolony z. swojej przeszłości, pracy w wojsku, kraj, jestem z tego mężczyzną, dumna, tym się szczycę.

a/ czy uważasz, że służba wojskowa wpłynęła ujemnie na Twoją kobiecość?

nie. przeciwnie, zdobyłem mi się z matką w wojsku, szacunek jak i do mnie szanowany jestem.

Podaj przykłady:

✓ Taki drobny incydent rok 1948 w pierwszym miejscu w kościele spotykam mnie, mój podkomendant szereg, jak mój mąż i zaraz prosi mnie o wesele, jestem na weselu, prosił o siebie wyobrazić jak rodzice i całe

b/ czy uważasz, że służba wojskowa dała Ci jakieś szanse życiowe?

Podaj przykłady:

nie

obserwuję moją danym wesele, ubrałam się na miłą, niemal tak jak F. młody

c/ czy ktoś Ci wytykał w sposób przykry okres służby wojskowej?

Podaj przykłady:

✓ przeciwnie, mam wśród siebie dobrą opinię i szanuję mnie jako kombatantkę.

19. Czy Twoja córka /dzisiejsza młodzież/ byłaby, Twoim zdaniem, zdolna pójść w Twoje ślady, gdyby zaszła tego potrzeba?

nie mam córki nie wiem nie mogę odpowiedzieć

20. Podaj:

a/ Ile miałś lat w chwili mobilizacji:

22 lat

b/ Jakie miałś wykształcenie?

9 klas (7 podsi. 2 zawodowy inżynierski)

c/ Gdzie mieszkałś przed wojną:

- miasto stołeczne,
- miasto wojewódzkie,
- miasto powiatowe,
- miasteczko,
- wieś,
- osiedle.

Luck woj. Wotyńskie

d/ Gdzie mieszkałś przed mobilizacją?

m. Luck woj. Wotyńskie

e/ Gdzie pracowałś?

nie pracowałem

f/ W jakim stopniu wojskowym opuściłś wojsko?

Kapral

g/ Jakie otrzymałś odznaczenia i kiedy?

odznakę Gumnwaldzką po demobilizacji

21. Czy chciałabyś coś jeszcze od siebie dodać:

Przepraszam że tak nabazgrałem, ale jestem chory, na nerwy i niemożę pisać. Tak bardzo lubię wspominać te czasy, tryb życia, se po ale to tylko rozumie ten kto to samo przeżył. Jakże to przeżycie było kiedy stanąłem przed plutonem dawstałem rozkaz i wszystko myślonane było według mego rozkazu ale ile strachu było ichy ~~rozka~~ Komenda podana było dobre w porę ~~zary~~ ~~cy~~ ~~meos~~ ~~miery~~ ile to pracy kosztowało przygotowanie

Jeszcze raz dziękuję Ci za udzielenie pomocy w tej pracy.

się do rajce ile konspektorów moję pisanych ale i daty swiętych że żołnierze z babickiego plutonu mi podali nawet mę medal 1 plutonu mieliśmy 3 kołoty i każde cz...

IV Korespondencja

1. List Markarskiej Albin z datą 25 II 1968 do Jony Królowskiej podpisany Markarska A.
 rękopis oryg. K.1.s. 1-2
2. Kartka od Markarskiej Albin z 3 II 1968 do Królowskiej, podaje adres zamieszkania Ignacjusz p-ta Chodzież pow. estarski
 rękopis oryg. K.1.s.3

IV/11

Ymalin 25 II 68.

Szanowna Pani:

14/28

odkrył jak umiałam tak
mypeimtam more niebardro
cyrtemie, ale tak obecnie piszę
marnowa to porostalosei po fomes
a przytem zmgrosny zyciem
gdysz na wsi zycie eigkie tworze.
Tak zycie utozytam, bo tak
chcieli wokrize, mieli minie jedny
z mieli tes wlasnosc w Lucku
i wazli tu tes za swojsz, a
eataz przez spedis na barki mojsz.
Ls bardro sy wzeculitani.
Bo jednok nie samie ni talym
sy nigdy na powrod do miastz.
Bytam unodrano i nychowanz
w wojemodzkim miescie a
deis na wsi: to jekere, ze
pisz przy lampie naftomej

12/2 prozę myobracić sobie co za warunki
leże Kościom swojs mis pracę itd.
radę sobie w pracy a po zalem
kupę pracy społecznej; to mi
daje umocnienie tu coś zainicjacji
Komun. Tam pomogę i tak mi
przyjemnie jest że jestem Komun
potrzebny. A że jestem nieproszony
zbow. i d. nie narzucajcie mi
poto cenie "bojowisk" o tautych
brasoach "mogłalym mieć i piśać
bez końca tak mi bardzo przyjemny
ze wlasnie ja mogłam być tym Kaprad
Bardko a bardzo chętnalym odmaleni
swojs koleśanki mam ich edgę z
tautych erasów poszukinotam przez
ebow. ale bezskutecznie może mi
Tani poradzi w jaki sposób je odmaleni
rarem stuzylisiny w 2-gim capsonym
Puka Lgermoci z. to: Genowefa Wikowska
Kofis Songeka, Wilhelmina Dlusarowyk,
Olga Leszczyńska, over Wanda Raczyńska
znam tylko ich pomieniste nazwiska
serdecznie pozdrawiam
Markowska D.

1/2 Kanonowa Pam. 13. II. 68 r
14/28

Testem Kombatantką,
europejskim d. b. w. idu.

Chcę mieć swój
europejski wyjazd.

Kapral, dowódca drużyny

w 2-gim Łapasańskim

Pułku Łączności

Okres służby od 9. VII. 1944 r.

do 30. XI. 1945.

mój adres:

ul. Łankowska

p-ta Chodzież

pow. Włocławek

187

208

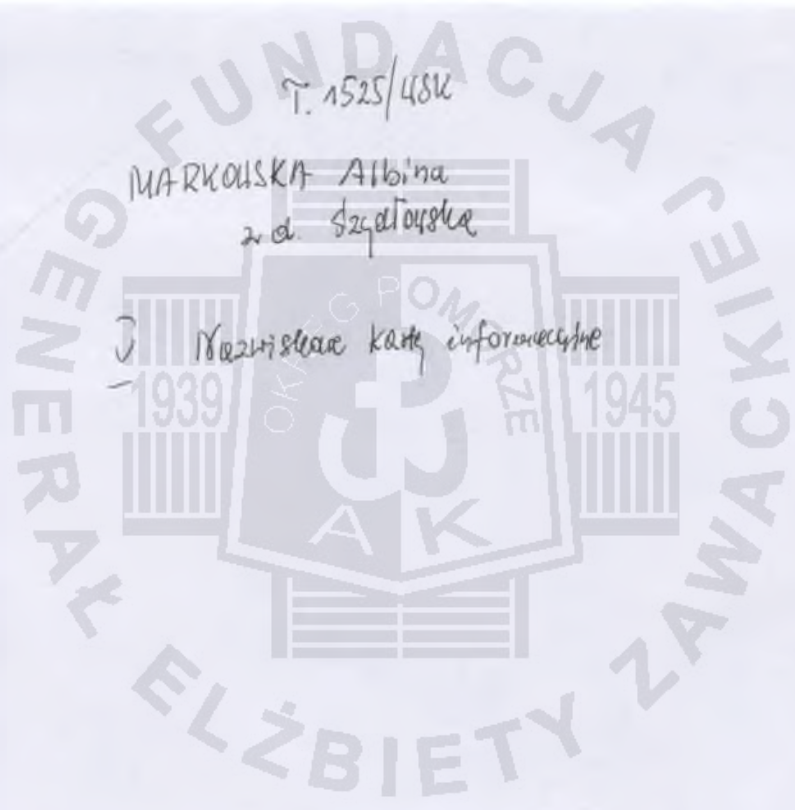
T. 1525/48K

MARKOWSKA Albina
z d. Szatowska

Wzrostowe karty informacyjne

1939

1945

1

T. 1525/45K

LUP

NYARKOWSKA Alblna

2 d. Szydłowska

Zmobilizowana do wojska pocztok ezernca 1944a
u Lucka. Zdemobilizowana listopad 1945r
Stacyke u 2-gim Zapasowu Puisku Lpeznowic
Kontuzjowana u Rozyszczach podczas bombardowania
nabojem opasitke jako kapral, u 1998r sierżant.

A. Roj' 2014

MARKOWSKA Albin

